

NESOCIALISTI ZAHTEVAJO OSVOBODITEV DEBSA.

Peticija predstavnikov liberalnih in protisocialističnih elementov za pomilostenje političnih jetnikov.

MED NJIMI JE BIL TUDI KATOLIŠKI PROFESOR.

Washington, D. C. — (Laurence Todd, Fed. Press.) — Odbor, obstoječ iz dvajset državljanzov in predstavljajoč razne liberalne ter celo protisocialistične elemente, je zadnji petek popoldne obiskal predsednika Hardinga in mu predložil peticijo za pomilostitev vseh političnih jetnikov v Združenih državah. Predsednik je prosilce prijazno sprejel in jim obljubil, da — prečita njihovo peticijo.

Ko so petičniki zapustili Belo hišo, so bili različnega mnenja. Večina njih je prepričana, da Harding v kratkem izpusti iz zapora Debsa in več drugih odličnih socialistov, ne bo pa izpustil članov I. W. W. Predsednik se baje mnenja, da socialisti so bili "nevarni samo med vojno" in zdaj niso več, medtem ko so člani organizacije I. W. W. "večna nevarnost za mir v industriji". To se lahko sklepa iz dejstva, ker je justični departament zavrgel prošnjo, da se Charles Ashleigh, John Baldanzi in Vincent St. John, voditelji I. W. W., izpuste iz ječe, dočim je namani, da bo Emil Hermann, prokurir član eksekutivne socialistične stranke, izpuščen iz ječe 24. decembra brez civilnih pravic.

Peticija gori omenjenega odbora se glasi, da naj predsednik takoj pardonira vse jetnike, ki so bili takom vojno obsojeni v zapor na temelju protisocialističnega zakona. Teh jetnikov je še 147 in nekateri med njimi so bili obsojeni na dvajset let ječe. Vsi ti jetniki so bili obsojeni samo zaradi besed, ki so jih izgovorili ali zapisali proti vojni, sodeben izmed njih ni storil nobenega zločina, oziroma kakšno dejanje, ki bi bilo po postavi zločinsko. Niti eden izmed njih ni imel najmanjšega stika s sovražnimi vladami ali njihovimi agenti ob času vojne. Edina obtožba je bila, da so dotičniki izrazili osebno mnenje ali mnenje v luči kakšne obsevnostne politične ali industrijske filozofije. Mnogi jetniki so najboljši značaji, ki so vse svoje življenje posvetili boju za izboljšanje človeštva. Svoboda izražanja je pa fundamentalna institucija ameriške svobode. Naj so bili kakršnikoli razlogi za kaznovanje teh mož ob času vojne, ni danes po treh letih od premirja nobenega razloga več, da bi še bili v zaporu. Vse druge države so že izpustile svoje politične jetnike, le Amerika še dela izjemo.

Zanimiv je sledeči odstavek peticije: "Se posebej opozarjamo gospoda predsednika na Eugena V. Debsa zaradi njegove odličnosti, izrednega karakterja in velikega števila pristašev in prijateljev, ki jih ima ta mož po vsej deželi. Ako pomilostite Mr. Debsa, ne da bi se ozirali na druge jetnike, ki niso zagrešili nič več; smo prepričani, da Debs ne bo s tem zadovoljen, ker bi čutil, kakor tudi mi čutimo, da se drugim godi krivica. Mr. Debs je to že večkrat povedal. On ne mara pomilostjenja, če ga niso deležni tudi drugi s njim vred. Iz tega razloga prosimo, da se vsem političnim jetnikom podeli splošna amnestija."

Na peticiji so podpisani: Wm. Allen White, Emporia, Kans., Oswald Garrison Villard, New York City, rev. dr. John Ryan, profesor na katoliški univerzi v Washingtonu, D. C., Fred Hewitt, odbornik organizacije strojnikov, Wm. F. Cochran, Baltimore, Md., rev. Mercer Green Johnston, Baltimore, Md., George M. Lamante, New Jersey, rev. Beverly Danger-

WILKINSON JE SPREJEL FARRINGTONOV POZIV NA DEBATO GLEDE RUDARJEV.

Fort Smith, Ark. — (Federated Press.) — John Wilkinson, predsednik 21. distrikta rudarske organizacije in Lewisov pristaš, je sprejel poziv predsednika 12. distrikta Farringtona glede javne debate v premogarskih mestih treh držav z ozirom na stališče rudarjev v Kansasu. Howat ima precej pristašev v 21. distriktu in prihodnja okrožna konvencija rudarjev v tem distriktu bo zelo viharna.

MLEKARSKI TRUST IMA LEP PROFIT.

PRI KVORTU MLEKA NAPRAVI OD 4 DO 6 CENTOV.

Tako izjavlja organizacija razvažalcev mleka.

New York, N. Y. — Mlekarski trust, poznan pod imenom New York Milk Conference Board, ki je že več (ko) štirinajst dni v boju z razvažalci mleka, je obtožen, da jemlje prav lep profit. Lokalna organizacija razvažalcev mleka št. 584 izjavlja, da ima trust pri vsakem kvortu mleka od štirih do šest centov profita. Obtožnica, ki je bila uložena na sodišču proti Milk Conference Boardu po predsedniku F. J. Sturbinskyju, ne pravi le, da je Board monopoliziral razvažanje in razdelovanje mleka v mestu New Yorku, ampak kontrolira tudi 85 odstotkov razvažanja in razdeljevanja mleka v petih njegovih predmestjih.

Podjetniki trdijo, da razvozi 80 odstotkov mleka od normale. Taka izjava je smešna, izjavljajo voditelji stavke, ker razvažanje mleka ne doseže niti štirideset odstotkov od normale. Dalje izjavlja organizacija razvažalcev mleka, da je mlekarski trust skoval zaroto, da uniči organizacijo razvažalcev.

Vozove, s katerimi stvakokazi razvažajo mleko, spremljajo policaji, ki se vozijo direktno na vozeh.

AMERIŠKA POMOŽNA AKCIJA V RUSIJI.

Riga, 21. nov. — William N. Haskell, načelnik Ameriške pomožne uprave v Sovjetski Rusiji, ki je prišel večraj iz Moskve v Rigo, poroča, da Američani naseljujejo redno 400,000 ruskih otrok. Kljub raznim težavam so Američani organizirali 2000 kuhinj v desetih provincah in pričakujejo, da bodo kmalu skrbeli za dva milijona otrok in bolnikov.

POPLAVA V INDIANI.

Indianapolis, Ind. — Proti koncu zadnjega tedna je padlo toliko dežja v Indiani, da je bil na Indianapolis in Cincinnati železnici izpodplut most in da so imeli vlakovi veliko zamudo.

Bela reka (White River) je narasla za deset čevljev. Nevarnost je ni tako velika, da prestopi bregove. Največja nevarnost je pri Vincennesu, ali če ne bo dežja, ni nevarnosti, da voda zalije vse nišine.

Iz Lafayette prihaja glas, da je tudi reka Wabash silno narasla, toda bregov še ni prestopila.

Godman, Boston, Mass., general W. H. Bixby, Washington, D. C., Albert De Silver New York City, miss Julia Lathrop, Washington, D. C., Mrs. Mercer G. Johnston, Baltimore, Md., Mrs. Frances Lilly Chicago, Mrs. Emily Chadborne, New York City, Mrs. Walter Weyl, Chicago, Ill., Mrs. Laura Williams, Washington, D. C., Mrs. Marguerite Tucker, San Francisco, Cal., Mrs. Chas. Ed. Russell, Washington, D. C.

PLUMBOVE BESEDE SE ŽE SPOLNUJEJO.

S. DAVIES WARFIELD ŽE PRIHAJA Z ALTERNATIVO.

Svoje mnenje je povedal pred senatnim odsekom.

Washington, D. C. — Komaj je Glenn Plumb povedal, da bodo pričeli bankirji v Wall Streetu s agitacijo, da se prelože železniški vrednostni papirji proti zmanjšani ceni na vlado, že je izrekel S. Davies, predsednik National Association of Owners of Railroads, da naj vlada preneha "s uničenjem zaupanja v železniške vrednostne papirje," ali naj se pa pripravi na vladno lastništvo železnice.

Ko je bil zaslišan pred senatnim odsekom za meddržavno komisijo, da protestira proti Capperjevi predlogi in njenim dodatkom, ki dajejo državam pravico, da določijo tovarno vozino v državi, je Warfield rekel, da se ti predlogi smatrajo zelo vzemljivim, "in če bodo sprejeti, da odpro vprašanje vladnega lastništva."

Warfield seveda ni vprašal ali zahteval, da kongres kupi železnice, ampak razumeti je dal, da bodo privatni podjetniki prisiljeni prenehati z obratovanjem železnice.

Povdarjal je, če se zniža vozina zaradi vladne akcije, kadar cene življenskih potrebščin padajo, da se mora povisati tovarna vozina, kadar grede cene na vzgor. Železnice bodo uničene, ako ne bodo podpirane s davki.

Smisel njegovega govora je bila, da se kongres požuri s akcijo za ustanovitev polmilijardnega kolobarnega železniškega sklada, da se tako prepreči državna kontrola tovarne vozine.

In kaj po tem, če železnice tudi dobe pol milijarde dolarjev? Ali bo s tem rešeno gospodarsko vprašanje železnice? Ekonomist Plumb pravi, da ne bo.

Ako pa železniški magnatje mislijo, da bo kongres vsako leto dodajal, da se lahko izplača dividenda železniškim delničarjem in da se lahko plačajo obresti železniških obveznic, tedaj se vsi motijo, ki računijo na kaj takega, ker potrpežljivost tudi enkrat mine.

DAROVJI ZA MATERINSKO KLINIKO PRIHAJAJO.

New York, N. Y. — Podpisanih je bilo tri tisoč dolarjev za ustanovitev materinske klinike o porodni kontroli na shodu, ki sta ga obdrževala Margaret Sanger in Harold Cox, bivši član parlamenta. Na tisoče ljudi je moralo oditi, ker ni bilo zanje prostora v Parkovem gledališču. Shod je bil za teden dni odložen, ker je policija nastopila proti sklicateljem shoda na zahtevo katoliškega nadškofa Hayesa.

Tudi zdaj je bilo precej policije na shodu v Parkovem gledališču, toda umešala se ni v zborovanje. Duceat detektivov, steno grafov s policijskih postaj in državnega pravdnštva je pridno delalo beležke.

POLICAJ JE USTRELIL BODNJSKEGA BIRIČA.

Chicago, Ill. — Policijski sargent Ryan je obtožen, da je ustrelil sodniškega biriča Timothy Tierneyja. Po izvršenem dejanju se je odpeljal v avtomobilu. Dejanje je bilo izvršeno v salunu William Barryja. Tierney se je baje izrazil nerodno o Ryanovi sestri.

VREME.

Chicago in okolica: V aredu stalno in mrzlo. Severni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 45, najnižja 36. Solnce izide ob 6:49, zaide ob 4:25.

ILLINOISKA DELAVSKA FEDERACIJA STOJI ZA RU. DARJI V KANSASU.

John H. Walker, predsednik Illinoiske federacije, je obvestil stavkajoče rudarje v Kansasu, da stoje za njimi ne le illinoiski rudarji s svojo mogočno organizacijo, marveč vsa delavska federacija v državi Illinois. Walker je obnem čestital Alexandru Howatu na njegovem neomajanem stališču v boju proti industrijskemu stališču.

ZELEZNICE SO BANKROTIRANE, PRAVI PLUMB.

Konferenca lige za javno lastništvo deluje za nacionaliziranje železnice.

VODITELJ KATOLIŠKE UNIVERZE JE TUDI ZA JAVNO LASTNIŠTVO.

Chicago, Ill. — V hotelu Congress se vrši konferenca Lige za javno lastništvo. Glenn E. Plumb, znani avtor načrta za poddržavljanje ameriških železnice, je v nedeljo izjavil na konferenci, da so železnice kot privatna lastnina že davno bankrotirane finančno, fizično, duševno in moralno. Plumb je razlagal podrobnosti svojega načrta in obnem navajal fakta sodanjega položaja železnice.

"Železniške družbe so že prejtele dve milijardi dolarjev od ljudstva in zdaj zahtevajo še pol milijarde," je rekel Plumb. "Enaindesetdeset železniških družb, o katerih imam zanesljive podatke, ima za 20 milijard finančnih obveznosti in njihovi dolgovi znašajo \$1,520,000,000 dočim znaša faktična vrednost v enakem stanju, tečaj 677 milijonov dolarjev. Ako se tudi ostale družbe nahajajo v enakem stanju, tedaj dolgujejo železnice osem milijard dolarjev več kakor so vredne. To je finančni bankrot."

Tini in prožne struge so v slabem položaju vsled zanemarjenosti; vozovi so nakupljeni od tihir zaradi nepopravljivosti. To je fizičen bankrot.

Železniške družbe imajo določeno vrednost, dobiček in pristojbine za službo, ki jo opravljajo, ne morejo pa kontrolirati prometa. To je duševni bankrot.

Po našem načrtu bi vlada posedovala železnice in operirala bi jih korporacija pod vodstvom odbora ravnateljev, katerih eno tretjino bi izvolili železničarji, drugo tretjino upravitelji in ostalo tretjino bi imenoval predsednik Združenih držav. Polovica dobička bi šla železničarjem za povisjanje mezd, druga polovica pa za izboljšanje starih železnice in gradnjo novih."

Konferenca se je udeležil tudi rev. John A. Ryan s katoliške univerze v Washingtonu, ki je rekel delegatom, da katoliška cerkev ne nasprotuje javnemu lastništvu javnih naprav. Dalje je rekel, da stališče katoliške cerkve glede javnega lastništva se uravnava po načelu človeškega blagostanja; ako poddržavljanje tega ali onega podjetja povzdigne blagostanje, tedaj cerkev pozdravlja izpremembo.

ŽENSKA JE STOPILA NA NAPAČNO KLJUKO V AVTOMOBILU.

New York, N. Y. — Gdč. Edith B. Stewart iz Wilkesbarra se je pripeljala na avtomobilu na brod v Weehavenu. Mesto da stopi na kljuko, ki služi za zavoro, je pri tianila na kljuko za odpiranje gasolina. Kakor blisk je skočil avtomobil naprej, razbil je železno ograjo na brodu in telebnil s dekletom v reko. Majhni mehurčki so kazali, kje se je avtomobil pogreznil v globčino. Prišli so takoj s rešilnim delom, a Stewartova je bila mrtva, ko so jo potegnili iz vode.

LONDON ZAHTEVA PRAVICO ZA VLADNE USLUŽBENCE.

PRIPOROČIL JE PREDLOGO ZA REKLASIFIKACIJO VLADNIH USLUŽBENCEV.

Dežela je dosti bogata, da dobro plača vladne uslužbence.

Washington, D. C. — Meyer London, edini socialistični kongresnik, je v torek toplo priporočil, da se sprejme predloga za reklasifikacijo vladnih uslužbencev. Po njegovem mnenju bi bil to prvi korak, da pridejo uslužbenec do svoje pravice. Izjavil je, da je dežela že toliko bogata, da povisša proračun za štiri ali pet odstotkov, ako nastane taka potreba, da dobe uslužbenec in uslužbenke tako plačo, da lahko izhajajo z njo.

Ostro je kritiziral "brutalno stališče," katerega so zavzeli nekateri kongresniki, ki so argumentirali, da bi javne službe radi prevzeli brezposelni ljudje.

Kongresnik Stanford iz Milwaukeeja je zahteval in priporočal varčevanje. Kongresnik London mu je odgovarjal, da ne vidi prav nobenega varčevanja v nesposobnem službovanju. Po njegovem mnenju ne more biti veliko sposobnosti pri uslužbenecih, dokler jih vlada ne nauči k dobremu delu z dobrim in lepim ravnanjem.

SE NEKAJ O KONVENCIJI AMERIŠKE LEGLJE.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — "The Nation" piše v daljšem članku o obnašanju legionarjev v Kansas Cityju, kjer so imeli pred par tedni konvencijo. Po izjavah očividcev je opojna pijača tekla kakor voda in večer za večerom so bili pretepi in izgredi, proti katerim je bila policija brez moči. Iz pisma, ki ga je pisal John W. Gunn iz Kansas Cityja, je citiran sledeči odstavek: "Po natlačenih ulicah se je valil militarizem, pijan samohvalje in alkohola, in razgrajal brez mej. Pijača je tekla kakor voda, žganjarski tihotapei so odprto prodajali svoje blago, dočim so mestne in zvezne oblasti mirno gledale." Nato je opisan prizor, kako je sto pollejev udrl v hotel Baltimore, kjer so se vršili izgredi, toda policisti se niso upali aretirati izgrednikov.

Ali ni se čuditi, zakaj so se legionarji obnašali tako drzno. Tu sledi izrpek iz članka v kapitalističnem dnevniku "The Kansas City Star", s katerim je list pozdravil konvencijo: "Mesto je vaše... Osvojite si ga kakor vam poželji srce... Zapovedujte mul Naj vam naše mesto služi... naj vam čisti čevlje... Ulice so vaše... Sunite nas na cesto, ako bi vam delali napotje... Vzemite še enega, predno nas zapustite... Spravite naš denar, ker tukaj je brez vrednosti... Kansas City vam da vse, kar hočete na svoje stroške..."

FITZPATRICK JE ODKLONIL ŽUPANOVU PONUDBO.

Chicago, Ill. — Župan Thompson je imenoval John Fitzpatricka, predsednika Delavske federacije v Chicago, članom mestnega odbora za rešitev vprašanja brezposelnosti.

Fitzpatrick je uljudno odklonil imenovanje in povedal odprto, da ne bo sedel v komisiji, ki je prepojena s podjetniki, kateri se trudijo, da znižajo delavske mezde in podaljšajo delavni čas. Temu je dodal, da taki podjetniki ne bodo dovolili, da se ukrene kaj koristnega za brezposelne delavce. Konec je Fitzpatrick še opomnil župana na dejstvo, da je strokovno organizirano delavstvo proglasilo župana, da ni pravičen napram delavstvu.

DELAVCI V NEMOLJI PROTI KAPITALISTIČNEMU OSVAJANJU REPUBLIKE.

Berlin, 21. nov. — Nemška vlada stoji med dvema ognjema. Na eni strani so kapitalisti s Stinnesom na čelu, ki zahtevajo železnice in druga državna podjetja v zameno za kredite, ki jih ponujajo državi, na drugi strani so pa armade organiziranih delavcev, ki zahtevajo, da vlada ne sme dati najmanjše koncesije kapitalistom, pač pa mora socializirati rudnike in vzeti pod svojo kontrolo vse privatne monopole.

BOMBAJ V PLAMENU; GENERALNI STRAJK V KALKUTI.

11 prvih, 900 ranjenih in 100 aretiranih drugi dan po prihodu kronprince v Indijo.

REVOLUCIONARJI IZDALI SVOJ DENAR.

London, 21. nov. — Po zadnjih vesteh iz Bombaja so vsa večja mesta v Indiji v plamenu revolte. Bombaj gori na mnogih krajih še od petka. Sporadični izgredni sunki se nadaljujejo in policije ter vojaštvo je v neprestanem boju z rebeli.

Uradno poročilo britskih oblasti v Indiji, objavljeno v soboto se glasi, da je položaj pod kontrolo vlade, toda mnoga častnikarska poročila so v konfliktu s uradnimi vestmi. Drugi dan bivanja princa Walesa na indijskih tleh je bilo enajst oseb ubitih, več ko 200 ranjenih in okrog sto vsojev je bilo aretiranih. V petek sveder je množica indijskih rebelcev zapalila policijske postaje v Bombaju in bitka med Indijci in vojniki je trajala vsa naslednja noč. V soboto jutraj so revolucionarji napadli Dadar, kjer so tovarne za barvila. Vojnaški poveljniki je oborožil evropske delavce s puškami in jim ukazal streljati na Indijce. Istega dne se je vršilo več bitk v raznih krajih mesta in v okolici.

Kolkor je posneti iz novejših brzojavk, bo prestolonaslednikov poset Indije zelo krstek. Britske oblasti se ne upajo pustiti Walesa v notranjost dežele; v nedeljo je bil še vedno v Bombaju.

Iz Kalkute je prišla vest o generalni stavki industrijskih delavcev in nameščencev pri javnih napravah. Gibanje civilne nepokorščine in trgovinskega bojkota Ghandijeve revolucionarne organizacije se nadaljuje s podvojenjo energijo.

Britski vladni krogi se kesajo, ker je princ Valeški obiskal Indijo v tem kritičnem času. Mnogi so se že prej bali, da bo prinčev poset signal za splošno revolto v Indiji, ki še nekaj mesecev kipi.

Kalkuta, Indija, 20. nov. — Policija je danes udrla v tukajšnji glavni stan kalifata in aretirala deset puntarskih voditeljev. Večje število zastav in bander je bilo zaseženih; policija je zaplenila tudi veliko vsoto novega papirnatega denarja s sliko Ghandija in letnico 1922, ki so ga izdali revolucionarji.

LADIJA ZA PREVAŽANJE O. LJA V PLAMENU.

Wilmington, N. C. — Oljna ladija "Alameda," ki pripada k ameriški mornarici, je pričela gorjeti, ko se je nahajala okoli štirideset milj proč od rta Henryja. Obrežna ladija "Seminole" je odplula takoj na pomoč.

Philadelphia, Pa. — Vse moštvo je zapustilo oljno ladijo "Alameda." Tako se glasi brezšišna brzojavka, ki jo je prejela tukajšnja mornariška postaja. Moštvo se je prepeljalo na parnik Bristol, ki šaka, da pridejo na pomoč gasilne ladije.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov za vas, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v sklepanju n. pr. (Oct. 31-31) poleg vsakega letnega in dodatnega pomeni da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Posređite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PREVIDNOST JE MATI MODROSTI.

Nikjer niso te besede tako na mestu kot v delavskem gibanju. Še nikdar ni bilo delavsko gibanje tako prežeto z vohuni, kot v sedanjem času.

Mnoge kompanije najemajo dandanes vohune, da poročajo o vsem, kar delavci mislijo, delajo o čemur se razgovorjajo. Taki podjetniki delajo to vedoma. In sicer iz enostavnega razloga, da predvsem zanesejo nezupanje med delavce. Zavedajo se pač, ako se naseli nezupanje med delavci, da se težko organizirajo, še težje pa vsposobijo za uspešen boj za izboljšanje svojega življenjskega položaja.

Ali delavstvo se mora zavedati, da so bili vohuni v delavskih vrstah tudi pred leti, deset, dvajset in več let nazaj. Kljub tej špijonaži v delavskih vrstah so se delavci organizirali. To pokazuje, da so podjetniki zastonj izdajali denar za vohunstvo med delavstvom.

Delavske organizacije so v zadnjem času odkrile, da je bilo v centralni delavski organizaciji v Wheelingu, W. Va., precej vohunov. Odkriti so bili, da služijo privatni detektivski agenciji Cleveland Industrial Relations Association kot vohuni, Jack Peters, poslovni odbornik lokalne strojniške organizacije, Joe Hummel, član organizacije mesarskih delavcev, L. F. Maroney, član Amalgamated Iron, Steel and Tin Workers Union, Charlotte Dixon, članica organizacije peric in peričnikov, Sadie Miller, članica ravno iste organizacije, K. S. Thompson, član železostavbinske unije, F. A. Ray, predsednik lokalne organizacije strojnikov, Saunders, član organizacije strojnikov in Butler, član organizacije livarjev.

Vohunom so prišli slučajno na sled. Jack Peters, ki je prejel po \$48 plače na teden kot vohun, je umrl. Odprl so njegovo blagajno in v nji so našli dokumente, ki so pričali o vohunstvu in krivdi.

Organizacije so te vohune seveda izključile, a niti ena organizacija ni zaradi njih vohunstva propadla. Vohuni so razkrinkani in mesto njih bodo nastopili drugi, ki bodo izvrševali umazano delo, dokler podjetniki ne spoznajo resnice, da vohuni ne morejo zadržati delavske organizacije v njenem razvoju.

Rekli smo, da je previdnost mater modrosti posebno v delavskem gibanju. In to je tudi resnica. Predvsem naj se delavci od nikogar ne dajo speljati na led, da izvrše kakšno nepremišljeno dejanje. Ravno tako naj delajo za odpravo tajnih sej. V Evropi so imeli podjetniki pred par desetletij tudi svoje vohune. Seje delavskih organizacij so bile javne in podjetniki so se kmalu prepričali, da je denar v vodo, ki ga izdajajo za vohunstvo v delavskih vrstah. Spametovali so se.

In če bodo ameriški delavci tako postopali, kot so delali njih evropski tovariši, se bodo ameriški podjetniki kmalu prepričali, da so neumni, če plačujejo vohune.

KDO OVIRA STAVBINSTVO?

Podjetniki, bankirji in industrijski magnatje pravijo, da visoke mezde ovirajo stavbinstvo.

Preiskave, ki so se vršile v Chicagu in drugih mestih, dokazujejo nekaj drugega. Najbolj ovirajo gradnjo domov in drugih raznih poslopij bankirji.

Bankirji so tisti element, ki je coklja v stavbinstvu. Najprvo si zaračunijo dobro obresti, ko si izposodi denar lastnik hiše. Njemu tudi še posebej zaračunijo provizijo za posojilo. Ko pride k njim stavbinski podjetnik po posojilo, da izplača delavce, mora zopet plačati obresti. Če bi bile te obresti primerne, bi jemanje obresti še ne bila tako velika ovira. Ali preiskava je dognala, da je bankir vzel deset od sto obresti, predno je bila zastavljena prva lopata, da se zgradi temelj za poslopje.

Bankirji pa ovirajo še na drug način stavbinsko industrijo. Preiskave so dognale v zadnjem času, da bankirji nočejo posoditi stavbinskim podjetnikom denarja, ako se nočejo zavezati, da uvedejo odprto delavnico.

Torej niso visoke delavske mezde zakrivilo, da se stavbinska industrija ni tako razvila navzlic stanovanjski mizeriji, kot so ljudje v splošnem pričakovali, ampak krivci so tisti gospodje, ki najbolj glasno zvrčajo krivdo na delavce.

DOPISI.

Sego, Utah. — Nisem še videl dopisa iz naše naselbine. Z delom je dokaj slabo; eden sam rav ja v naselbini in še ta zadnje časa ne obratuje več kakor po eden dan v tednu. Vsak lahko ve, da ni mogoče izhajati delavcu, ki dela samo po eden dan v tednu, posebno ne v taki draginji. To seveda ne briga promogarskih podjetnikov, ker njim je mar samo za korist, ki jo imajo od delavcev in ne za delavcev dobrobit. Vaš delavec je puščal dele radi slabega obnavljanja, toda družba jim neče izplačati njihovega zaslužka, s izgovorom, da nima denarja. Vankomur napravi le nekako potrdilo, podobno feku, ki pa se more imenovati samo v Salt Lake, ki je oddaljen od tu 217 milj. V to mesto pelje edina železnica "Denver Rio Grande", na kateri pa je treba plačati vozino naravnost po odprti ceni 6 in pol centa na miljo, torej \$14.10 mara delavca plačati, ako hoče dobiti svoj plačilo prejeto denar. Veliko rudarjev je še gladeko vohuni in jih se v Salt Lake po denar s obljubo, da bodo naslikali svetu to smernotno postopanje družbe, ki traja še dalj časa.

Pred nedavnim časom sem potoval skozi Montano in Wyoming, kjer sem opazil, da so tudi tam le slabe razmere; po 2 do 3 dneve v tednu obnavljajo in redkokoli obratujejo po 3 ali 4 dni v tednu. Delo je težko dobiti, zato na svetujem rojakom, da bi hodili iskati dela po teh krajih. — Joe Bonham.

Fullman, Ill. — Delavske razmere pri nas so kakorjane si delavci sami priredijo in tako bodo vedno. Dokler bomo la zabavljali z današnjim sistem, ni treba misliti, da se bo kje izboljšalo. Organizirati se moramo politično in štiti delavske žasopise. Ki je najboljša pomoč, da si pridobimo izobrazbo. Dokler bomo nezavedno masa brez vsake izobrazbe, toliko časa bomo trpeli pomanjkanje, beraščih okrog se delom in morsili sprjemati plače. Najboljše nam bodo milostno ponudili podjetniki.

Pri vsem slabem položaju, v katerem smo delavci, moramo biti vojniki in vedno pripraviti po celi državi razne zabave in veselice. Dne 23. oktobra je tako zabavo priredilo pevsko društvo Slovani, na kateri je prisotnovalih članstvo več društev iz takojšnje okolice. Slišali smo nekaj ljubkih pesmi, le škoda, da so bili nekateri, ki se ne zanimajo za naše lepe pesmi, po dvoranah prevlečeni in so tako pokvarili precej užitka. Društvo je bila zabava vseskozi dobra.

Dne 12. novembra sta se poročila rojak G. Centa, doma iz Želmele z gđo. M. Gorenšič in Žužemberka, na Dolenjskem. Poroki so se obrali svatje na zabavo, ki je trajala do naslednjega dne. Bili smo s občestvo popolnoma zadovoljni, kako sta merala biti šele novoporočena! Šelimo jim mnogo sreče in zadovoljstva.

Društvo "Lincoln" št. 351, SNPJ bo priredilo dne 16. decembra zabavno večer pri Stančiku. Poleg kranjskih klubov se za zabavo pripravljajo še druge dobrote, zato se nam obeta dobra zabava. Slovencem svetujemo, da si dobro nabrusijo čevlje za tisti večer in slučajna kurja obesa poročajo, ker bolj magnatične stvari je ni kakor nekurja obesa, na katere stopi noga vsled magnetne prilagoditve. Ved pa v vseh letih se maram poročila. Pridite kolikor mogoče v velično dvorano in videli boste sami. — Klobuč, ki je povzod mruva.

Klamath Falls, Ore. — Tako je ime letnemu gorakemu mestecu, okoli katerega se razprostira nekaj 60 milj na okrog gozda. Mesto je kakih 4000 čevljev nad morsko gladino in ima dokaj prijazno okolico po kateri se pase raznovrstna divjadina. Sam sem se še nekajkrat udeležil lovov, kar je dokaj zabavno. Baa, ko me je dal puško, me je opozoril kaj smem in kaj ne smem streljati in naj se varujem, da ne bom mesto divjadine streljal kakoga svojega tovariša kakor se je to dogodilo v Bear Creek, Mont. Obalujem, da se je v tej naselbini to zgodilo, ker živim sem tam kaka tri leta in nisem ga zapazil svaščava med Slovenci in Hrvati. Lepo živ-

ljanje je bilo tam. Kadar smo bili dobre volje, smo zapeli ali zaplesali in navdva hitro so nam potekali dnevi. Poleg Tomičeve harmonike so se kdaj tudi oglašale kitarine strune in godba je bila O. K.

Oglasil bi se večkrat z dopisom in tudi pisati bi imel marikaj. Vedno potovanje pa ne dopuščata tega, dasiravno daje človeku gradiva za popisovanje krajev in utisov ter doživljanje, ki jih človek doživi v različnih mestih in državah po svetu. Naš društveni tajnik Omiš mislim, da se še je nisi nad manje, ker nikdar nimam pravega naslaha in mi kdaj pošlje kak poziv od društva, a sem mogoče, ko pismo prejmem, že kakih 1000 milj proč od dotičnega mesta. Hvalečen sem mu za njegovo potrpljenje z mano. Pogosto bi se mu takoj oglasil ko bi vedel, da proizvaja po meni. Zgodilo se je že, da me je iskal potom žasopisov, toda nisem se mu oglasil, ker brčkone sem takrat bil v kraju, kjezi ni Slovincov in ne pridejo tu slovenski žasopisi. — Frank Rasoch.

Profitarji so lahko največji zločinci.

Paris. — (Federated Press.) — Pariški tednik "Le Progrès Civique" je prinesel serijo člankov, v katerih se odkriti zločini glasovite francoske tvrčke Orosdi-Back, ki se bili izvršeni tekom vojne. Francois Delaisi, avtor člankov, obtožuje tvrčko izdajstvo, argovins a sovražnikom in neskomernega odiranja francoskih vojakov. Najlepše odkritje pa je, da so bili francoski predsednik Poincare, finančni minister Ribot in sorodnik prejšnjega ministrskega predsednika Clemenceauja — delničarji te tvrčke.

Društva Orosdi-Back je imela največ kupčije na Balkanu, v Carigradu na Grčkim in v Mali Aziji. Ob izbruhu vojne je tvrčka razila svoje turške in bolgarske interese pred aspembo s tem, da je prišla, da je njen mlajši drug avstrijski podanik. Društvo je bilo dovoljeno trgevati v sovražni državi valed posejila 1,610,000 frankov turški vladi; to posejila je Turčija porabila se odblijanje francoskih in turških naspešev na Galipoli — francoska tvrčka je pa dala denar!

V Solunu, kjer je bilo savezni, ako oporišče, je bila omenjena tvrčka silno patrijotična, tako patrijotična, — da je v znamenju patrijotizma iztisnila in francoskih in drugih savezniških vojakov, ki so se nahajali v Solunu, 1,100,000 frankov čistega profita samo v letu 1916.

Ampak ta dobiček je bil še premanjšen. Predsednik družbe Leon Orosdi je pisal upravitelju v Solunu, da je dobiček, ki je znašal "samo" 33% odstotka, smešno nizek, tudi 60 odstotkov je premanjšo, pač pa je treba naviti podjetje na sto odstotkov profita! Pismo, katerega je Delaisi objavil v celoti, zaključuje s opombo, da so "francoski vojniki dobro plaščani od vlade in zato so jih lahko pritlane, saj a seboj na drugi svet itak ne morejo nesti ničesar!!!!

Cene so bile takoj zvišane, in sicer take visoko, da je general Sarrail, vrhovni poveljnik zavezniške vojske na Balkanu, ukazal tvrčki, da zapre vrata valed prevojnega odiranja. To je bilo v juniju 1917. V avgustu je upravitelj tvrčke zahteval, da general dovolji odprti podjetje, kajti med delničarji tvrčke sta predsednik republike in finančni minister. General Sarrail se ni ozbilno zahtevalo.

Koncem leta 1917. je Clemenceau prišel na površje v Parizu. General Sarrail je bil takoj premoččen in na njegovo mesto v Solunu je prišel general Guillaumat, erodje Clemenceaujevo. V januarju 1918. je bilo tvrčki zopet dovoljeno poslovanje. Clemenceau je sam pisal generalu Guillaumatu (pismo je objavljeno), da naj po vseh svojih močeh pomaga podjetju do večjega uspeha.

Glavni poslovodja in delničar tvrčke je bil takrat Paul Dutasta, Clemenceaujev sorodnik in generalni tajnik mirovne konference v Versaillesu! Francoska vlada do danes še ni storila nabenege koraka proti tej bandi profitarjev, izkoriščevalcev francoskih vojakov in

pomagačem sovražniku. — Visoke finančne in politične vrste, ogromno bogastvo firme in oficejni strah, da tožba morda zaplete v afero še druge francoske državniške, je vzrok, da se tvrčki Orosdi-Back do danes še ni skrivil las na glavi.

Delovanje ameriškega Rdečega križa.

Washington. — Ameriški Rdeči križ je nakazal približno 11,000,000 za svoje pomožne akcije v inozemstvu tekom tekočega leta, kakor je razvidno iz proglašenja orednjega urada, s katerim se tujerodno prebivalstvo v Združenih državah postavlja, naj podpira letošnje kampanje za vplivanje članstva ameriškega Rdečega križa. Od tega zneska odpače \$6,000,000, na oskrbovanje otroških zdravij v zvezi s programi, ki si ga je ameriški Rdeči križ načrtal v korist onim delom centralne in južne Evrope in Rusije, ki so največ trpeli radi vojne; ostali znesek se parahi za druge pripomožne akcije.

Od zvršetke vojne naprej — nadaljuje oglaš — je amer. Rdeči križ posvetil svoja sredstva in svojo delavnost, da zdravi rane opustošenih in trpeških dežel v Evropi. Milijoni dolarjev so se potrošili v izvršitev obseznega pomožnega programa in blago v vrednosti milijonov dolarjev se je razdelilo.

Letno poročilo ameriškega Rdečega križa za fiskalno leto 1920—21 navaja delovanje Rdečega križa v 14 evropskih deželah, te so: Albanija, Avstrija, baltiške države, Belgija, Češkoslovačija, Ogrska, Francoska, Grška, Črnagora, Italija, Poljska, Rumunija, Srbija in Carigrad. Delovanje ameriškega Rdečega križa v Carigradu je bilo namenjeno pomoči v korist ogromni množini ruskih beguncev.

Mnogo milijonov otrok v centralni in vzhodni Evropi in v Rusiji potrebuje zdravniško oskrbo. Ameriški Rdeči križ, zavedajoč se, da privatna človekoljubna ustanova ne more niti zdaleka biti kar splošni bedi, je sklenil, oserdočiti svoj trud in svoja sredstva na pripomožno delo v korist deei.

Poljska sama ima 800,000 vojnih otrok in zopet veliko otrok je v silni potrebi hrane, oblačil in zdravniške oskrbe. Velik del poljskih otrok ima jetiko. Avstrije in Ogrska imata milijon otrok ki trpijo radi posledic bolezni stradanja. V baltiških državah — je potreba ravnotako velika. V Srbiji, Črnigori in Albaniji je več kot polovica otrok osiročenih. V južni in vzhodni Evropi je povsod opaziti posledice stradanja in izpostavljanja, in te so: shujšana telesa, pohabljeni udi in vključene hrbtnice.

S pomočjo prostovoljnih delavcev v svojih podružnicah bo ameriški Rdeči križ preskrboval stotisočero otrok s oblačili, ki jih nujno potrebujejo da prestanejo strašne težave predstoječe stna.

STAVKA KROJAŠKIH DELAVCEV SE POVRNĀ.

New York, N. Y. — Okoli trideset tisoč krojaških delavcev, ki izdelujejo ženske obleke, se pridružijo stavki šestdeset tisoč krojaških delavcev, ki izdelujejo ženske plašče. Seveda je prišla provokacija za stavko od strani podjetnikov, ki so delavcem poslali ultimati, če ne dajo nekaterih koncesij, da bodo odpušteni.

Benjamin Schlesinger, predsednik krojaške organizacije International Ladies' Garment Workers' Union, izjavlja, da so podjetniki zagrozili, da napravijo med delavci strah, da so bolj vojni sprejeti znižanje mezd.

Od kar je stavka pričela, je podpisalo v organizacijo še 124 tvrdk novo pogodbo, in delati je pričelo več ko šest tisoč delavcev. To pokazuje, da grožnja ne bo imela najmanjšega uspeha in da delavci, ki izdelujejo ženske obleke, ne bodo dali podjetnikom prav nobenih koncesij.

(Federated Press.)

Uniji stavbinskih delavcev v Chicagu proti razkol. Organizacija tesarjev je po svojem predsedniku Harry Jensenom naznanila na tedenski seji Čikaške delavske federacije zadnjo nedeljo, da izstopi iz Sveta stavbinskih unij. Izstop pride v enem ali dveh tednih, ako se ne bodo druge stavbinske unije prej zavdele njihove dolžnosti in odrekle delo povsod, kjer se uposlužajo naučniki tesarji. Jensen je rekel, da tesarji se ne boje takozvanega "meščanskega odbora", ki vraga odprto delavnici v stavbinski industriji v Chicagu, pač pa se boje svojih lastnih tovarišev delavcev, ki opravljajo dele v družbi stavko-kamov. Dalje je rekel Jensen, da tesarji ne bodo nikdar priznali Landinovega meščanskega razsodka. Ako druge unije nočejo pomagati tesarjom v tem boju, tedaj tesarji najuste centralno organizacijo in bodo sami vodili boj.

Čikaški krojaški glasovalci za stavko. Čikaške podružnice krojaške organizacije International Ladies' Garment Workers' Union so odglasovale s 2344 glasovi proti 43, da se pridružio stavki krojašev v New Yorku, ako jim bodo delodajalci hoteli usiliti stari sistem dela od kosa. Pogodba v delodajalci v Chicagu poteče 1. decembra. Predsednik krojaške organizacije Benjamin Schlesinger pride v četrtke v Chicagu in bo konfiriral z lokalnimi odborniki.

Zbiranje levitarjev prihodnji mesec. Več večje in manjše socialistične skupine, ki so v zadnjih letih izstopile iz socialistične stranke ali so bile izobčene, bodo imele prihodnji mesec ob božičnih praznikih zbiranje v New Yorku. Namen zbiranje je, da se vsi levitarski elementi, ki niso v socialistični niti v komunistični stranki, organizirajo v novi stranki. Na to zbiranje so povabljene sledeče organizacije: Finska socialistična zveza, židovska delavska zveza, Škandinavska socialistična zveza, Grška socialistična unija, Irsko-ameriška delavska unija, Ogrska delavska zveza, Italijanska delavska zveza, Delavski svet v Združenih državah in Nemško delavske izobraževalno društvo.

Konvencaja levitarskih rudarjev, ki se vrši te dni v Des Moinesu, je podprla delavsko časninarsko agencuro Federated Press s prispevkom \$1000 iz blagajne okrožne organizacije.

Stavka rudarjev v južnem Coloradoju je popolna v okraju Huerfano.

Iowaki rudarji so na zaključni seji svoje okrožne konvencije zadnje sobote sprejeli resolucijo, s katero so odobrili akcije Lewisa in drugih mednarodnih odbornikov v zvezi izobčenja Alexandra Howata in rudarjev v Kansasu, ki nočejo končati stavke na Lewisov ukas.

Delavske gibanje na Japonskem. H. K. Smith, električni inženir iz Pittsburga, ki se je vrnil iz Japonske, kjer je prebil več let, pravi, da se japonski delavci vedno bolj organizirajo in postajajo čimdalje bolj "nemirni." Tipična pokorščina in pohlevnost delavca v Orijentu polagoma izginja na Japonskem odkar obstoje tam moderne industrijske razmere.

10,000 tobačnih delavcev je zastavkalo v Tampa, Fla., ko so tobačne družbe zavrgle njihove zahteve za obnovev stare mezdne lestvice. Tobačni delavci v Tampa so stavkali lani in izgubili bitko.

INOZEMNI ODPUŠČENI.

Washington. — Emergency Fleet korporacija bo do 1. januarja odpuščala od službe vse inozemce in gleda na to, da bo v bodoče pri nji zaposljeno osebje izključno amerišansko.

A. Lasker, predsednik plovnene korporacije se trudi, da bi ameriške izvoznice pripravil do tega, da bodo vse ameriške blago razpošljali samo na ameriških ladjah. Da ne bodo mogli ameriški podjetniki pošiljati svojega blaga v inozemstvo potom tujih ladij, bo Lasker vodil natančen popis o prihodu in odplovu vseh ladij.

PLANTAŽNIKI SO SNEDLI DANO BESEDO.

ZNIZALI SO MEZDO ZA STIRI DOLARJE MESSONO.

To dejanje govori... ano kot beli dan, koliko je verjeti podjetniškim besedam.

Honolulu, Havajske otočje. — Havajski sladkorni plantažniki, ki pripadajo k plantažniški organizaciji Hawaiian Sugar Planters' Association, so znižale meso. Delegat te organizacije je nedavno zagovarjal pred kongresnim odsekom, da se dovoli uvažanje kitajskih kulijev. Povdarjal je pred kongresnim odsekom, da ni namien plantažnikov snizati mezdo delavcem na plantažah. Sedanje delovanje plantažnikov govori, da so zastopniki delavstva imeli prav, ko so rekli, da postoji plantažniška zarota, ki ima namen ustvariti take razmere, da se lahko znižajo mezde plantažnih delavcev.

Po novi mezdni lestvici, ki jo diktirajo plantažniki, se zniža mesečna mezda trideset dolarjev na šest in dvajset dolarjev. Ta mezda zdaj velja za navadne delavce, ki delajo na sladkornih nasadih, če so bodo sprejeli. Delo na sladkornih nasadih je tako težko in tako izčrpa delavne moči, da tega dela ne more opravljati belopoltni delavci. In za tako naporno delo ponujajo šest in dvajset dolarjev na mesec.

Plantažni delavci izjavljajo, da niti prejšnja mezda ni zadostovala za najbolj potrebne življenske potrebščine. Zaradi tega je opustilo na tisoče delavcev delo na plantažah, kar je seveda povzročilo pomanjkanje delavcev na plantažah. Zdjaj so znižali mezdo! In kaj bo sledilo? Še več delavcev bo obrnilo hrbet delu na plantažah. Ravno to pa žele plantažniki, da poželjejo zopet lahko svojo delegacijo v Washington, ki bo tam stokala in jokala, da primanjkuje delavci na plantažah. Na podlagi tega joka in stoka bo zahtevala, da se dovoli uvoz kitajskih kulijev. Ali ni to navadna zarota? Če to ni zarota, kaj pa je po tem zarota? Predloga za uvoz kulijev je že pripravljena in je poznana pod H. P. Res, 171.

PROHIBICIJA PRINAŠA VEDNO LEPŠE SADOVE.

Zganje, ljubosumnost in umor, Chicago, Ill. — Prohibicija je tako temeljito poboljšala ljudi, da mislijo, da morajo izpit vse zganje, ki ga kupijo od tihotapcev. To potrjuje vsakdanji žalostni dogodki, ki se odigravajo drug za drugim. Morala v splošnem pada, tako govore vsi, ki tresno študirajo razmere, ki jih je ustvarila prohibicija.

Pri neki mrs. Ida Van Neas se je zbrala zvečer vesela družba, ko je njen mož delal v jeklarni. Imeli so eno steklenico zganja, kako velika je bila steklenica, tega kronika ne pove. Zbrali so se 3-letni ogibalski čuvaj John S. Smith, 40-letni Harry Mann, mrs. Edna Leonard in neka gdč. Caterine Harrison. Gosta sta seveda oba oženjena.

Ko je bila družba zbrana, je pričela piti zganje. In bolj ko je družba pila zganje, tem glasneje je postajala. Končno je prišlo do pretepa med Smithom in Mannom in pri tem pretepu je Mann sunil Smitha trikrat z nožem. Smith je seveda mrtev.

Policija sodi, da je nastal prepir iz ljubosumnosti, zganje je pa podžigalo k pretepu. Saj tako je razumeti iz izpovedi udeležencev zganjepitja.

MEMONITJE SE IZSELJO IZ KANADE.

Mehika dobi prihode in dobre poljedelce. El Paso, Tex. — Veliko izseljevanje menonitov iz Kanade v Mehiko prične v decembru. Izselilo se bo okoli petdeset tisoč menonitov, ali okoli dve stotisoč oseb. Izseljevanje bo trajalo skozi dve leti, ker se bo vrnilo sistematično. Njih očaki so napravili več potovanj v Mehiko in so dobili od mehiki vlade zagotovilo, da lahko molijo Boga po svoje. Lahko se naselijo, kjer smatrajo, da je svet ugoden za naseljevanje. Menonitje so odločni nasprotni-

ki vojska stišba. Njih vera po sobnost je tudi, da je zapoved Krista ženam, da umijejo njegove noge, ravno takega namena kot želje napojiti in lačne nasititi in mrtve pokopavati. Ravno tako verjamejo v komunizem, to je, da je vse skupna občinska last. Med menoniti ni revežev, razcapanih in sestrašenih ljudi. Pečajo se s poljedelstvom in so na glasu kot najboljši poljedelci.

Menonitje so se pričeli naseljevati v Ameriko, ko je dobil William Penn svet za naseljevanje svojih kvakerskih privrženec. Izvedel je, da so menonitje bežali iz Nemčije na Holandako. Kvakerji so jim pomagali finančno, da so se izselili v Ameriko in naselili deloma v državah Ohio, Indiana, Kansas, Nebraska in Južna Dakota.

Menonitje se zdaj naselijo v mehiki državi Čivava in Durango. Največ sveta so kupili na Bustilovi farmi blizu glavnega mesta Čivave.

Združene države so bile nekoč pribežališče vseh preganjanj. Zdjaj pa ti preganjani potujejo preko njih, doli v Mehiko.

ŠTIRJE LOVCI UBITI.

Dva lovca so smatrali za srnaka. Madison, Wis. — Lovska sezona za srne traja v Wisconsinu samo šest dni, a kljub temu sta bila ubita dva lovca. In dva druga lovca je začela enaka usoda v Zgornjem Michiganu.

Frank Brown, o katerem gre vest, da je star lovec, je ustrelil 20-letnega Christiana Hansona, ker je mislil, da ima srnaka pred sabo. To je slab in neizkušen lovec Anton Benlow je bil ubit, ko je puška padla s kavelja v lovskem taborišču. Dokaz, da je veliko lovec tako malomarnih, da ne vzamejo naboja iz puške, kadar jo obesimo na klin.

J. W. Hines, iz Matchwooda, Mich., je bil ustreljen, ker ga je drugi lovec smatral za srnaka. Taki ljudje, ki smatrajo ljudi za srnake, so nedeljski lovec in bi ne smeli hoditi na lov.

Joseph Strucell, star 22 let, iz Calumeta, Mich., je bil ubit, ko je snažil samokres. Nesreča se je dogodila v lovskem taborišču. Kdor ne zda ravnati s strelnim orožjem, je bolje, da ga ne vzame v roke.

KJE VIDI PROFESOR GIBBONS NAPAKO?

New York, N. Y. — Dr. Herbert Adams Gibbons je predaval pred dijaki Hunterjevga učilišča. V svojem predavanju je rekel, da razorožitvena konferenca v Washingtonu ne more prinesiti dobrega uspeha, ako se konferenca ne udeležita Nemčija in Rusija.

Dr. Gibbons meni, da je bila izvršena velika napaka, ker ni bila na konferenco povabljeni Nemčija in Rusija. "Pacifično vprašanje se razveže v potlačeneje kli pa "blufanje Japonske," je rekel dr. Gibbons. "Če se Velika Britanija ne more pripraviti do tega, da pretrga svojo zvezo z Japonsko, tedaj je program od začetka sem v nevarnosti, da se zruši."

KOLIKO SE STORI ZA BREZPOSELNE DELAVCE!

Bridgeport, Conn. — V tem mestu je 22,000 industrijskih delavcev in 17,000 jih je brez dela. Kljub temu, da je položaj zelo kritičen, se ni storilo ničesar, da se zboljša ali saj deloma odpravi brezposelnost. Župan je sklical konferenco na zahtevo Herbert Hooverja, toda uspeha ni bilo. Zdjaj se s reševanjem tega vprašanja bavi Svet brezposelnikov, ki je bil organiziran še pred več meseci. Svet je plaal županu, da naj takoj preskrbi delo za brezposelne delavce, ker je beda med njimi velika. Župan ni podvzel resne akcije za rešitev vprašanja brezposelnosti, zaradi tega bo pa Svet brezposelnih delavcev podvzel potrebne korake, da se tako mestne oblasti prisiliti, da store nekaj za odpravo bede med brezposelnimi delavci.

Socialistična vlada nesocialistične države.

Stockholm, 14. okt. — (Pismeno poročilo.) — Večraj je vnesocialistična vlada s Hjalmarjem Brantingom na čelu stopila na krmilo Švedske. To je prva čista socialistična vlada v nesocialistični državi na svetu. — Branting, ki je ministerski predsednik in obojen minister vnanjih stvari, je naznanil svoj program mednarod-

nega mira. Socialdemokratična stranka na Švedskem je najmočnejša stranka v državi; pri zadnjih volitvah je dobila največ glasov in izvoljenih je bilo več ko sto njenih poslancev. Preko 16 milijonov glasov je bilo oddanih za kandidata delavske stranke, v kateri so bile združene vse tri frakcije (socialni demokrati, levičarski socialisti in komunisti) z namenom, da se ohrani enotna delavska politična fronta proti buržoaznim strankam.

Mnogo socialističnih ministrov v Brantingovem kabinetu je že bilo v vladi, v koalaciji z liberalci tekmo vojne, vsledčesar imajo dobre izkušnje. Med temi so Assar Akerman, justični minister, Albin Hanson, minister obrambe, in Olaf Olson, minister prosvete. Herman Lindquist, minister za socialne stvari, je dobro smatratelj strokovnih unij, dočim je Anders Orm, minister komunikacij, eden voditeljev kooperativnega gibanja. Poljedelski minister Sven Linders je zelo priljubljen med kmeti in poljskimi delavci. Finančni minister F. V. Thorson in trgovski minister C. E. Svenson sta bila že v prejšnjem kabinetu. Ostali trije ministri brez portfelja so Richard Sandler, Thorsten Nothin in K. J. D. Schlyter, znani stari socialisti; prvi je doktor filozofije, druga dva pa odvetnika na dobrem glasu.

Program švedske "rdeče vlade" je ob kratkem sledeči: Švedska bo podpirala mirovno akcijo lige narodov in vse mednarodne poiskave razorožitve. Trstni pridej pod strogno kontrolo države. S Sovjetsko Rusijo se sklene trgovinska zveza. Uvajati se prične polizkusi industrijalne demokracije. Največja podjetja bodo najprvo socializirana. Prva točka programa pa je — "rešitev problema brezposelnosti, ki je na Švedskem ravno tako akuten kakor v mnogih drugih državah."

Beseda "sodrug" prepovedana na Ogrskem.

Budapešta, 20. okt. — (Pismeno poročilo.) — "Nepazava", organ ogrske socialistične stranke poroča, da je policijski šef v mestu Győr poslal tajniku krajevne socialistične organizacije naredbu, ki se glasi, da se beseda "sodrug" ne sme več rabiti na nobenem delavskem shodu niti na saji nobene socialistične organizacije ne strokovne unije. Organizacija, ki se prepriča zoper to naredbu, bo razpuščena, in vsaka oseba, ki o govori drugo osebo s "sodrugom", zapade zaporni kazni.

Avstrijska grozodejstva pod pokroviteljstvom Habsburžanov.

Preje v Avstriji konfiscirano. Govor o grozodejstvih v naših pokrajinah

poslanca dr. Trošiča Pavičiča v avstr. drž. zboru leta 1917. 32 sezija dne 19. okt. 1917 str. 1667. v drž. zbor. zap.

Visoka zbornica!

Nisem se iz bojazni, kakor nekateri trdijo, v tej hiši zadnjič odrekel besedi, temveč iz povsem drugačnih vzrokov. Iz greške izkušnje vem, da je pri nas imuniteta govora le past za labkovernje. Ali vsejedno bom govoril, ker je glas moje vesti in dolžnosti močnejši kakor nagon do življenja in sreča mojega naroda mi je dražja kakor lastno življenje, razven tega bi bil moik strahopetnost in izdajstvo idealov človekoljubnosti.

Ker pa sem v svoji celici pod vplivom temnih močij, ki so to strašno vojako povzročile skoro občutlj smrt, izjavljam, da ne bo, če na kakšen način izginem, vzrok tega to, ker sem se naveličal živeti, dasi si že tokom treh let želim umreti.

Zal, da moram svoj govor, ki je prepričen za dve uri tako skrajšati, da povem vse v pol ure. Naš narod je bil v tej vojski, kakor vedno, postavljen v prve vrste, do izkvravljenja izpostavljen bobnečemu ognju; in sistematski ga so hoteli iztrebiti iz domačih krajev, s vasilicami, avinčenkami, bajoneti, jezami, izgonom, interniranjem, prekim sodom, evakuiranjem, gladom, in z namenoma razirjenimi, kužnimi boleznimi.

Takoj po krvavi žaloigri v Sarajevu, torej še pred vojsko se je

začel vihar iztrebljavanja. širil proti Srbom in organizirala se je gonja pod pokroviteljstvom oblasti. Srbske trgovine so povsodi razbili in cropali in mnogo Srbov je bilo že takrat umorjenih. Poslanec Ivan Frank je pripovedoval v hrvatskem saboru, da mu je zagrebški politični šef prigovarjal, naj druhal pohije vse Srbe.

Ko je vojska izbruhnila je prišel vihar iztrebljenja valh jugoslovjanskih domoljubov. V vsaj deset let je nastalo vpitje gorja in groze, kot bi izbruhnila kuga. Najeti časnikiarji "Naše Jedinstvo" v Splitu na čelu so iznašli dan na dan atentate Srbov na vlake, parnike in druge vojaške transporte, da upravičijo drakončno ravnanje. Kdor je bil narodno zaveden in nezanesljiv, je bil konfiniran, interniran in obsojen; kdor je bil premlad ali prestar, je bil izpostavljen gladi, ostali demoralizirani in onečašeni. V Dubrovniku so v enem dnevu 75 ljudi zaprli. Nastalo je stokanje, kakorčnega niso glisali stari zidovi od velikega potresa. Stare Atene so postavile na Akropolis, materi usmiljenja, oltar, sedanji rodovi pa so jo pregnali, kot aramoto svojega srca, a sklepom vse one iztrebili, ki so pod njimi nočejo upogniti. Radi tega so izdal proskribeljske liste, da so v pripravnem trenutku vse voditelje zašedovali, kot talce zvezali in mučili in tako spremljali ljudstvo v helote. Ko sem bil po trimesečni ječi v Mariboru zaslišan od nekega soditorja mi je ta rekel: "Ne vem česa vas dolži, kar lahko razumete, če pomislite, da smo zaprli samo v Dalmaciji, Istri in Kranjskem" čez 5000 ljudi. Sedaj si lahko mislimo, koliko jih je bilo zaprtih v Bosni, Hercegovini, Hrvatskem, Slavoniji in Južni Ogrski. Ko nas je bilo v Splitu na stotine z raseljenimi hudočedei vkranih in ladje, ko se nas na Reki v takratnem dožju pejali na kolodvor, da ni bila niti nitka na nas suha, ko so nas vozili 3 dni in 4 noči čez Zagreb in Budimpešto v Maribor, brez vode in spanja, kot srbske jetnike, izpostavljene vdarcem in proklinjanju madžarskega prebivalstva tedaj je nasliko znal in videl sem nesrečnega, ki je skočil skozi okno vlaka, nahajajočega se v najhujšem diru, v temo noči in smrti. Po štirih nočeh brez spanja so nas zaprli v jahalno šolo, iz katere je bilo izpeljano 100 vos konjskega gnoja. Mopali smo na tem gnoju spat, skoraj zadušeni od smrada. Videli smo, kako so nam vojaki, ki so prinášali juho pljuvali v kotel.

Ne bom govoril o Gradeu in Mariboru, ker nočem pripovedovati o svojem onemnem trpljenju. Zdravnika v Gradeu dr. Hoffmana moram pač omeniti ker je ubode bolnike zmerjal in imel navado pristaviti, da bi bilo najbolje veleizdajalec dati strupa, ker se branijo umreti navadne smrti. Nekateri so podlegli mukam v Mariboru in Gradeu, kakor ubogi Denič, Pihkarjč, in Vušič, kateri je na dan svojega pogreba dobil dekret, s katerim je bila njegova internacija končana.

Mnogo krutejša je bila usoda onih, ki so bili zaprti v Mostaru, Doboju in Aradu. V Mostaru so spali v nekem podzemeljskem rovu na golih tleh med tatovi, morilci in cigani. Posoda je močila svojo prenapolnjeno vsebino tla, kjer so morali spati in jesti.

Najgroznejša vseh muk pa je bil čuvaj razupit narodnik Gašpar Šolir, kateri je z svojo železno kljukasto palico oborožen siromake češče, kakor so želeli, obiskovali in slope delal udarce po glavah in ramenih. Kri je zalila obraze nesrečnežev. Bilo bi nepotrebno omeniti njegovo divje zmerjanje in kričanje. Le s denarjem je bilo mogoče potolažiti tega cerbera. Med trpečimi se je nahajal tudi Ruda Radulović, rednik Naroda in pravoslavni pop Tychi, katera sta umrli vsled grdega ravnanja v Aradu. Ker je Tychi lačnim drugim od svoje hrane nekaj dal, je bil Šolirja tako tepen, da je omedlel. Pod udarci so krvavela ramena in prsa, od katerih je bil velik kos kože odtrgan. Umri je kot prvi mučenik.

Ostali so bili pozneje premeščeni v prvo nadstropje. Tukaj so bili oni, ki so bili izbrani za talce, zaprti. Talci in veleizdajalci so bili identični. S podlimi ro-

Slovenska Narodna Podporna Jednota. Izšep. 17. Junija 1907 v državi Illinois. GLAVNI STAN: 2527-29 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS. Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODESK: Predsednik: Vincent Colahan, 2527 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill. ... Nadporni odbor: Matt Petrovič, predsednik, 257 E. 140th St., Cedarwood, Ill. ... Tiskovni odbor: Vincent Colahan, John Underwood in Matt Petrovič. Zdravstveni odbor: Predsednik: Frank Alai, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. ...

Za kuhanje piva doma

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhanje vedno le najboljše in najcenejše. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenice in vseh življenskih potrebščin. Mi vam dostavimo naravnice po pošti, točno v vse kraje. Groceries, sladkor in v prodajni sešalnici damo primeren popust pri vsakih naročilih. Pišite po informacije na: FRANK OGLAR, 6241 Superior Avenue, Cleveland, O.

VAŠE KNJIGE

Za jedelo. Fovst in življenja slovenskih trgovcev v Ameriki. Vzano. Stane s poštnino vred \$1.75. Zaken življenja. Vrio počna knjiga, ki pove, kako doberni človek ponavila v sebi razsvet vseh svojih življenskih in dirjalnih predalnih. S slikami. Vzano. S poštnino vred \$1.50. Obe knjigi, ki se napolnita obtemem, za tri dolare poštine prosto. Naravnice spoznava tajnik Knjižarne Matice S. N. R. J. Frank Alai, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. — Adv.

BOLGARSKI KRVNI ČAJ

Milijone ljudi vlija ta čaj za prehlad, jemljejo toplina predno ležajo spat. Za celotno aspiracijo, vredi se v toplem v obliki, ter čisti kri. Upravlja lekarnarje, ali po pošti velik zavej se \$1.50; ali 5 za \$5.15 ali 6 za \$8.25. Namer. jet Marvel Products Company, 5 Marvel Building, Pittsburgh, Pa. — (Adv.)

Kritičen položaj Špancev v Maroku.

Paris, 21. nov. — Španci, ki se že dva meseca desperatno tepejo z rebelnimi Morj v Maroku, so zopet v kritičnem položaju. Nekaj tednov je španski generalni štab poročal o neprestanih zmagah nad vstaki in prodiranju španskih čet na vstake ozemlja. Zdjaj pa so španska uradna poročila nagnjena unoljnika, toda zanesljivi francoski poročevalci javljajo, da so bili Španci zadnje dni spet tepeni. Vstaki so napadi močno Tetuan, ki leži direktno južno od Gibraltarja. Položaj Špancev je tako slab, da so hrč poslali 17,000 mož na zapadno obrežje Maroka.

Istočasno je tudi prišlo pojasnilo o španskih "zmagah" v okoliščini Melile. Abdel Kris, vodja rebelnih Maročanov, vidi, da bi bil odpor pri Melili vprico desetkrat boljše španske armade brezuspešen, je naglo umaknil svoje čete izpred Melile in se napotil proti zapadu, gredoč pa je mobiliziral na tisoče demačinov. Zdjaj eden se je nenadoma pojavil na drugem koncu Maroka, v okoliščini Tetuana. Abdel Krimova taktika je izborna. Razdvojitvi hoče Špance in potem sapašti razdrobljeno in oslajbene oddelke sovražnika. Španci imajo danes 125,000 mož v Maroku, ki pa se drže večidel v okoliščini Melile.

Za praznike.

Stara navada ameriških rojakov je, da se spomnijo svojih sorodnikov in prijateljev v domovini s primernim darom za božične praznike. Ker je sedaj cena denarja izredno nizka, se samo par dolarjev pomeni jako veliko v starem kraju. Denarne pošiljave stanejo našo banko so navadne nakazane v 14 dneh. Denar dobi prejemnik na svoji domači pošti brez vsakega odbitka. Naše cene so vedno med najnižjimi.

ZAKRAJŠKE & ČESARK, slovenska banka

70—0th Ave. New York City.

Dostavljamo: Onim, ki žele potovati domov za praznike, priporočamo svojo potniško pisarno.

F. M. Dostojevskij:

BESI

Koman v treh delih.

Preložil Vladimir Lovstik.

Stepan Trofimovič me je čakal v historični nestrpnosti; že celo uro je bil doma. Našel sem ga kakor pijanega; vsaj prvih pet minut sem mislil, da je pijan. Obisk pri Drozdovih je pripravil siromaka ob poslednjem pamet.

"Mon ami, zdaj sem čisto izgubil nitko.... Lise... tega angelja ljubim in obožavam kakor prej, da, prav tako kakor prej; a zdi se mi, da sta me čakali obe edino zato, da kaj zvesta, po domače rečeno, izvlečeta iz mene, potem pa — hodi z Bogom... To stoji."

"Da vas ni sram!" sem vzkliknil; preveč mi je bilo tega.

"Zdaj, prijatelj, sem ponolnoma sam. Enfin, c'est ridicule. Premislite, tudi tam je vse nabasano s skrivnostmi. Kar planili sta name zaradi tistih nosov in ušes še ne vem kakšnih petrogajskih tajnosti. Obe sta namreč šele tukaj prvokrat zvedeli vse tiste stvari, ki so se godile z Nicolasem pred štirimi leti. "Vi ste bili tu in ste videli vse; ali je v resnici blazen?" odkod je prišla ta misel, ne razumem. Zakaj je Praskovji toliko do tega, da bi bil Nicolas res norci? Ta ženska tega želi, želi! Če Maurice ali kako mu že pravijo, Mavrikij Nikolajevič, brave homme tout de meme — ali bi bilo res njemu v prid, kljub temu, da je vendar sama prva pisala iz Pariza a cette pauvre amie... Enfin, Praskovja, kakor jo imenuje cette chère amie, je tip, je Gogoljeva Škatlica nesmrtnega spomina, samo da je hudobna, zadirčna in brezkončno povečana."

"Torej kovčeg, in še ta v povečani obliki."

Četudi v pomanjšani, kaj za to, samo v besedo mi ne segajte, ko se mi že tako vrti v glavi. Tam sta se dobora izpljuvali — razen Lize, ki še vedno miri: "Teta, teta!" — ampak Liza je zvita, in za vsem tem mora tičati še nekaj. Skrivnosti. S staro pa sta se skregali. Cette pauvre teta je res da vsem despotka... ali tu je vendar tudi gubernatorica, nesposljljivost družbe in "nesposljljivost" Karmazinova; in še naenkrat ta misel o blaznosti, o Liputišču, que je ne comprende pas... s kison, pravijo, si je močila glavo, midva pa jo trapija s svojimi pritožbami in pisanji... O, kako sem jo mučil, pa v takem času! Je suis un ingrat! Premislite, ko sem se vrnil domov, sem našel pismo od nje; berite, berite! Oh, kako neplemenito sem ravnal!"

Podal mi je pismo Varvare Petrovne, ki ga je bil pravkar prejel. Skesala se je bila menja za svoj davičnjak "sedite doma"; pisemce je bilo vpljudno, ali vendar odločno in kratkobesedno. Pojutrišnjem, v nedeljo, je vabila Stepana Trofimoviča točno ob dvanajstih k sebi, s navetom, da naj pripelje kakoga prijatelja s seboj (v oklepajih je bilo pristavljeno moje ime). S svoje strani je obetala povabiti Šatova, kot brata Darje Pavlovne. "Pri tej priliki lahko dobite od nje odločilen odgovor; ali vam to zadošča? In za to formalnost ste se tolikanj poganjali!"

"Ne prezrite razdraženega končnega stavka o formalnosti. Uboga, uboga prijateljica vsega mojega življenja! Priznati moram, ta nenadna odločitev usode me je kar potlačila... Da, še vedno sem upal, toda zdaj — tout est dit, zdaj ževem, da je končano: c'est terrible, O, ko bi sploh ne bilo nedelje, temveč vse po starem: vi bi prihajali k meni, in jaz bi tu..."

"Liputinove grdobije in spletke so vam čisto zmedle glavo."

"Ljubi moj, doteknil ste se drugega bolnega mesta a svojim prijateljskim prstom. Vobče so ti prijateljski prsti brez usmiljenja, včasih pa tudi brez pameti, pardon, toda verjemite ali ne, skoraj pozabil sem tisto reč o grdobijah; to se pravi, pozabil ne, le ves čas, dokler sem bil pri Lise, sem si v svoji neumnosti prizadeval biti arden ter si zagotavljal, da sem. Zdaj pa... o, zdaj moram misliti na to velikodušno, človekoljubno, z mojimi podlimi napakami tako potrpečljivo ženo — in četudi nima bogve koliko potrpljenja... kakšen pa sem jaz s svojim praznim, gnušnim značajem? Kakor trmasto dete sem, z vso sebičnostjo otroka, le brez njegove nedolžnosti. Dvajset let je hodila za menoj kakor pestunja, cetta pauvre tetka, bi ljubko dejala Liza... In glej, po dvajsetih letih se hoče otrok ženiti, ženi ga in ženi ga, pismo za pismom, ona pa nosi glavo v kisu... in zdaj imaš, kar si hotel, v nedeljo boš oženjen človek... slišati je smešno!... In kakaj si priganjal sam, kaj, čemu si pisaril pisma? Da, pozabil se: Lise obožava. Darjo Pavlovno, tako vsaj pravi: "c'est un ange", pravi o nji, "samo nekoliko pokrita". Obe sta mi svetovali, celo Praskovja... ne Praskovja mi ni svetovala. O koliko strupa je zaprtega v tej Škatlici! Tudi Lise mi pravzaprav ni svetovala: "Čemu se ženite, ko imate učenih naslad dovolj." In smejala se je pri tem naglas. Odpustil sem ji smeh, saj tudi nji gloje v sre. "Ali vendar", pravi ta, brez ženske ne morete biti. Bliza se beteženost, ona pa vas bo ovedala, ali kako že pravijo... Ma foi, tudi jaz sam sem mislil natihem ves ta čas, odkar posédava z vami, da jo pošklija Previdnost na zatonu mojih burnih dni, in da me bo ovedala, ali kako že pravijo... enfin, da bo potrebna pri hiši. Le pogledjte, kako je zasmeteno pri meni, vse to se valja okrog, čeprav sem še prej rekel pospraviti; vidite, knjiga leži na tleh. La pauvre amie se je zmerom jezila, da je polno smeti... O, zdaj se ne bo več razlegal njen glas! Vingt ans! In anonimna pisma menda dobiva, premislite, da je Nicolas prodal Lebjadkinu posestvo. C'est un monstre; et enfin, kdo in kaj je pravzaprav ta Lebjadkin? Lise poslušala, poslala — uh, kakaj poslušal! Odpustil sem ji smeh, videl sem s kakšnim obrazom

je poslušala; in ta Maurice... nerad bi bil zdaj v njegovi koži, brave homme tout de meme, samo nekoliko boječ; toda Bog ž njim...

Umolknil je; upehan in zmeden je sedel s povešeno glavo, trudne oči nepremično uprte v tla. Porabil sem premor ter povedal o svojem obisku v Filipoviji hiši; pri tem sem kratko in suho izrazil svoje mnenje, da je bila sestra Lebjadkina (ki je nisem videl), res nemara Nicolasseva žrta v zagonetni dobi njegovega življenja, kakor se je izražal Liputin, in je prav lahko mogoče, da ima Nicolas kak vzrok, pošiljati Lebjadkinu denar; ali to da je vse. Kar se tiče spletke o Darji Pavlovni, so prazne čenče in zavijanje podleža Liputina; tako vsaj z vneto zatrjuje Aleksej Nilič, ki se mu mora verjeti. Stepan Trofimovič je poslušal moja zagotovila z rastresenim obrazom, kakor da se ga ne tičejo. Pri tej priliki sem se spomnil tudi svojega razgovora s Kirilovim ter omenil, da je morebiti blazen.

"Blazen ni, ampak to so ljudje kratkih misli," je zamrmral kakor nehote, et la société humaine autres que Dieu ne les a faites et qu'elles ne sont réellement. Ljudje se igrajo ž njimi, toda vsaj Stepan Verhovenskij ne. Videl sem jih takrat v Petrogradu, avee cette chère amie (o, kako sem jo žalil takrat!) in niti njihovo psovnanje, niti njih pohvala me nista prestrašila. Še zdaj se jih ne bojim, mais perions d'autre chose... Strašne reči sem menda nadaljal, premislite, pismo sem poslal večraj Darji Pavlovni... kako se zdaj preklinjam za to!"

"O čem pa ste pisali?"

"Oh, prijatelj, verjemite, bilo je povsem plemenito. Obvestil sem jo, da sem pisal Nicolasu že pred petimi dnevi in tudi z vso plemenitostjo."

"Zdaj razumem!" sem kriknil ogorčeno.

"In s kakšno pravico ste ju smeli spraviti v zvezo!"

"Ali, mon cher, ne tlačite me tako hudo in ne kričite name; saj sem že, tako potepan kakor... kakor ščurek, in naposled mislim vendarle, da je bilo vse tako plemenito. Recimo, da je bilo tam res kaj... En Suisse... ali da se je začel tam Saj je vendar moja dolžnost vprašati prej njunji sreči, da ne bi... enfin, da ste bi motil ljubezni in stal kakor steber na njunji poti... Gola plemenitost me je vodila."

"Moj Bog, kakó neumno ste ravnali!" se mi je utrgalo nehote.

"Neumno, da, neumno", je hlastno povzel Stepan Trofimovič. "Nikoli še niste rekli pametnejše besede. C'était bete, mais que faire, tout est dit. Ženim se vseeno, čeprav s 'tujimi grehi' — čemu sem torej pisaril? Kaj ne?"

"Že spet gonite isto!"

"O, zdaj me več ne oplášte s svojim krikom, zdaj pred vami ne stoji več stari Stepan Verhovenskij. Tisti je pokopan — enfin, tout est dit. In čemu pravzaprav kričite? Edino zato, ker se — sami ne ženite in ne boste vi nosili znanega okraska na glavi. Ali vas spet zvija, kaj? Vi, ubogi prijatelj, ne poznate ženske, jaz pa sem vse svoje življenje samo njo studiral. 'Ako hočeš premagati svet, premagaj sebe', je edini rek, ki se je posrežil drugemu takšnemu romantiku kakor ste vi, Šatovu, gospodu bratu moje bodoče soproge. Z veseljem si izposojam njegove besede. Nu, glejte, pripravljen sem premagati samega sebe in se ženim; toda kaj si osvojm pri tem namesto vsega sveta? O, brate, zakon je moralna smrt vsake ponosne duše in sleherne neodvisnosti. Zakonsko življenje me pomehkuži, mi vzame energijo in moštvo, ki je potrebno v službi ideje. Potem pridejo še otroci, ki mogoče niti ne bodo moji — to se pravi, kako naj bodo moji; modrijan se ne boji pogledati resnici v obraz... Liputin mi je onikrat svetoval, da naj se zagrdim pred Nicolasem z barikadami; ali je bežast ta naš Liputin! Še božje oko ni tako vsevidno, da ga ženska ne bi goljufala. Ko je le bon Dieu ustvarjal žensko, je moral že vedeti, kaj jemlje nase; toda prepričan sem, da ga je ona sama zmotila in ga prisilila, da jo je ustvaril ravno takšno in s takimi lastnostmi; kdo bi si sicer hotel zastoj napraviti tak križ! Nastasja vem da bi se jezila name za takšno svobodomiselnost, ali... Enfin, tout est dit."

Ne bil bi on, da si je odkrel plehak framaonski dvotip, kakršni so tako evli v njegovih dneh; in potolažil se je ž njim, toda ne za dolgo.

"Oh, kakaj ni mogoče, da bi sploh ne bilo te pojutrišnje nedelje!" je zdajci vzkliknil v popolnem obupu. "Zakaj ni bi teden vsaj enkrat minil brez nedelje — si le miracle existe! Kaj pa bi stalo Previdnost, izbrisati iz koledarja eno samo nedeljo, če ne za drugo, pa zato, da pokaže ateistu svojo mogočnost et que tout soit dit! O, kako sem jo ljubil! Dvajset let, vseh dvajset let, in ona me nikoli ni razumela!"

"O kom govorite? Ne razumem vas," sem prašal začudeno.

"Vingt ans! In niti enkrat me ni razumela; o, to je kruto! In menda vendar ne misli, da se ženim iz strahu ali stiske? O sramota! Tetka, tetka, vse je samo zaradi tebe! O, naj vidi tetka, da je ona edina ženska ki sem jo obožaval celih dolgih dvajset let! To mora zvedeti, drugače je vse zaman, drugače me le siloma privlečejo k temu ce qu'on appelle l'altar!"

Prvikrat sem slišal to priznanje, izraženo v tako odličnih besedah. Ne tajim, da me je strahno silil smeh. Ali delal sem mu krivico.

"Le on, edini on mi še ostane zdaj, edina moja nada!" je plosnil z rokami, kakor da ga je nenadoma prevzela nova misel. "Samo on, moj ubogi deček, me more zdaj rešiti — oh, le zakaj ga še ni! O, sir moj, o moj Petruka... in četudi nisem vreden očetovskega imena, prej tigrovega, vendar... laissez-moi, mon ami, da malec ležem in zberem svoje misli. Tako ubit sem, tako ubit, in tudi za vas je mislim, čas, da greste spat voyez-vous dvanajst je že..."

(Dalje prihodnjič).

Na planini!

Spisal Pavel Kunaver.

ZNANJE IN ZMOŽNOSTI PLANINCA. (Dalje.)

Oko strmi in duh se divi vse tu tako mogočno razviti naravi in vprašuje.

Vstrajni učenjaki in obemem hribolazci so nam nekoliko razjasnili vse to. Kdor se le nekoliko poglubi v ta razjasnila in sedove dolgoletnega truda, mu bo prebogato poplačan trud, ker v novem sijaju in večji velikosti se mu pokažejo planine, bolj bošutil njih veličastvo in svoje stališče v naravi, iz katere ishaja. Zato je za vsakega planince ljubečega razumnika neogibno potrebno, da se seznanj vsaj z osnovnimi pojmi geologije in na nje podlagi s postankom Alp. Dotičnih knjig, nalašč (poljudno pisanih, je obilo. Tudi vsaka moderna geografija daje vsaj pregledno sliko postanka in sestave gorovja. Nekako milejši užitek nudi proščevanju planinskega rastlinstva, ki je tako zelo pestro, zanimivo in simpatično v svojem krutem boju za obstanek. Tudi narodopisna, gospodarsko znanstvena vprašanja in druga so v območju Alp silno zanimiva. In ravno pri nas in pri bratih Srbih in Hrvatih, ki imamo toliko gore, so vsa ta vprašanja še v mnogem oziru nerešena. Največ planinskega slovtva imajo pač Nemci. Dober in izobražen planinec mora prečitati vsaj nekaj najvažnejših tujih planinskih knjig bodisi tehnične ali pa znanstvene vsebine. (Glej seznamek planinskega slovtva!)

OZIRI NA TELO.

Nezmislno drevi mnogokrat mladina po bregu navzgor, ne ozirajoč se na svoje mlade moči, ki jih treba še ojačiti, ne pa presedaj potratiti. Merilo hoji navzgor naj bo lahko dihanje skozi nos in mirno bifoče areol Hitreje nikar navzgor, ker časoma oslabi telo, in brezobzirno ravnanje s srcem se maščuje še čez leta s srčno hibo, z nevrastenijo in drugimi posledicami. Pomniti je tudi treba, da prehitra hoja in s njo združena utrujenost pokvarita užitek lepote! Rajši počasnaje nego prehitro v goro! Kako krasni so oddih in daljši počitki, če ne bije sree preurno in ne sopejo pljuča kakor kovački mehi!

Korak navzgor naj bo počasen in dolg! Vsa noga, ne samo stopalo, mora biti podlaga stopinji. Nikdar se ti ne sme ispod noge izmakniti kamen, ker se tako noga hitreje utruji, poleg tega pa kamenje, ki se je spričo nerodne hoje ogugalo, ogroža spodaj idošče hribolazce. Čim strmejša sta pot in pobočje, toliko več paznje je treba pri hoji.

Zelo važni so daljši počitki. Dolgotrajne, naporene ture povzročajo strupe v mišicah, mišice so zaradi tega najmanj več dni utrujene in okorele. Zato je po eni ali dveh urah naporne hoje v goro treba telesu daljšega odmora in po enem ali po dveh dneh napornih ur na dan počitka, ki naj se porabi za izprehode po svetu okoli kože. Taki izprehodi so posebno zanimivi, ker hribolazec lahko temeljito v miru ogleda in uživa mogočno naravo. Posebno veselje mu nudijo v takem času pestre, tako zelo raznolične evetice! Kakor prerojen nadaljuje po takem počitku svojo pot na vrhove, kamor ga vleče sree.

Tudi na želodec je treba paziti. Mrzla voda prehladi prazen želodec. Še nevarnejše je vdati se žnji na snežičih in jesti sneg. Taka nepredvidnost je navadno maščuje s želodnim katanjem.

Po težki turi hoče telo lahko prebavne hrane: juhe, v mehko kuhanih jajec.

Alkohol je v splošnem zametati! Kdor ne more strpeti brez njega, mu malo lahkega vina konec dneva ne škodi. Med hojo pa je uživanje alkohola strup! Planinska društva naj bi strogo pazila, da bi v njih kočah ne točili nezmerim ljudem preveč alkoholnih pijač, da se za vselej odpravi vse graje vredno pijanje in v nekaterih najlepših delih naših planin. Planine so svetišče narave in vanje ne spadajo taki ljudje.

V naših gorah manj nevarna je "gorska bolezen", ki se pojavlja pri nekaterih turistih v vi-

šini nad 3000 m. Redki srak ob telesnem naporu provzročajo glavobol, krvavenje iz nosa, slabost v želodcu in druge neprijetnosti. Treniranje v teh višinah je najboljšje sredstvo proti takim neprijetnostim. Sicer pa pomagajo nekoliko razna poživila, kakor n. pr. kolapastile l. dr. Če vas ne pomaga nič, je treba zapustiti vrhove.

Zelo je paziti na oči, in to posebno na snežičih, pozimi sploh, najbolj pa pri spomladnih višjih turah. V dolini nam jemlje prah l. dr. 30% solčne svetlobe. Zrak v višinah je mnogo čistejši in solnce sije skoraj z neomejeno močjo na sneg, ki odbija žarke v obraz. Pri daljših pohodih čez sneg so zato temni naočniki neogibno potrebni, ker očni ne zdrže prehude svetlobe. Premnože jih je, ki so si, ne uvažujoč navedenega avarila, pokvarili oči ali pa so tudi oslepli. Če se ti ubije temno steklo na poti, ga nadomesti za silo s kartonom (z vizitko), v katero vrešče vodovarno lmm široko luknjico. Občutljivejši naj si namažejo v višinah obraz s vazelino ali z dr. Demšarjevo kremo za planince. Ta jim štiti kožo in jih obvaruje hudih bolečin. Po dolgih snežičih, na zimskih in spomladnih turah ne izpostavljaj golih kolien! Tudi na njih se vname koža od silnih solčnih žarkov in gorje mu, kogar čaka še dolga tura.

Vazelina je tudi sredstvo proti volku. Kogar volk rad nadleguje, naj si že pred turo z njo namaže kožo!

Mras! Koliko ubožev je med vojno izgubilo ude ali pa celo življenje zaradi mraza v planinah! A tudi turisti pred vojno so se s visokih gora, pri nas pa pozimi vračali s tur s hudimi ozebelnami. Najnevarnejše za ude je, če se ševlji ali nogavice zmožijo in nato pritane mraz; tedaj je ozeblina skoro neizogibna. Zato je važno, da so ševlji trdni, da ne propuščajo vode. Ozke golenice ne smejo ovirati krvnega obtoka, vendar morajo tudi biti meča zavarovana proti mrazu z debelimi nogavicami in nerazmaščene volne. Snegu naj kratke volnene golenke evirajo pot v ševlji. Tudi roke naj pokrivajo debele rokavice, segajoče čez rokave malone do komolcev. Debela volnena kmača naj odeva glavo in naj po potrebi sega čez ušesa ali pa, izrezana za oči, doli do vratu.

Otrplost, brezdušnost in nagubanost kože so znaki zmrzlega uda. Odrgni si ga s snegom! Povračajoča se rdečica ter občutek tak snak vračajočega se življenja. Z mrzlimi udi ne na toplo! Če te hudo zebe v noge ali v roke, v ušesa, nos, ne pust, da samo preide — ker navadno na ta način nastopi ozeblina — pač pa neprestano giblji prste na nogah in rokah, nos in ušesa pa drgni, dokler je še čas. Glavno pa je: brez najboljših ševljev in rokavic na hodi na dolgotrajno zimsko turo!

L. 1910. o Božiču je večja družba sicer dobrih planincev hotela na Triglav. Sneg ni bil posebno ugoden in večina teh hribolazcev si ni pred turo posebno oskrbela nog. Dospeli so na Kredarico, je opazila škoraj vsa družba, da so jim ševlji primrzli na noge. Z veliko težavo so jih, sezuli in nekateri so si kljub viharnemu in mrzlemu vetru pred kočo drgnili noge s snegom; to jih je rešilo hušjih posledic. Eden pa si je moral nazaj grede prerezati ševlje, da si je otekle in ozeble noge vsaj za silo obvaroval. Po muke polni hoji so dospeli v Krmo, odkoder so najhujšega bolnika odpeljali na saneh na Dovje. Mesece dolgo so trpeli nekateri za ozeblinami, katerih bi se bili z nekoliko večjo previdnostjo glede opravne lahko obvarovali.

Pozor tudi glede prehlada! Kdor se zelo poti, naj ima s seboj rezervno srajco ter naj se preobleče, ko pride na cilj. Suho perilo na telesu užitek samo poveča in reši neljubega prehlada. Premrzlo vodo naj nadomešča lahka kava ali čaj. Vsak naj pa ponosi izrek pokojnega Kadilnika, staroste slovenskih planincev:

Dobre noge, čvrste roke, čista glava dospejo vrh Triglava.

HRANA.

Hribolazec se mora preakrbeti s primerno hrano, sicer mu moči

pregodaj opešajo. Hrana bodi po možnosti lahko prebavna, vendar tudi koncentrirana in ne pretežka, ker mora nahrbitnik za več časa biti primerno napolnjen. Razlikujemo hrano, ki si jo hribolazec sam pripravi, in pa hrano, ki jo je takoj užitno nese a seboj iz doline. S samo mrzlimi jedmi bi težko mogel živeti, ker telo ni vajeno tega. Sedaj, ko imamo pripravne samovare, je kuhanje mnogim celo v veselje.

Dobro je na daljše izlete s seboj vzeti dobrih mesnih konserv, h katerim lahko skuhamo makarone, polento, dobro tarhonjo ali riž. Iz teh živil si po naporni turi napravimo tečno toplo kosilo ali večerjo. Izvreten je tudi v mleko vkuhan koruzen ali pšeničen zdrob. Z nekoliko sladkorjem pokropča ta jed lačnega planincev izborno. Tudi kaša na mleku je dobra. Sirova jajca se dajo porabiti na razne načine. Za zajtrk služijo kava, čaj in posebno kakao ali čokolada.

Številnejša so mrzla jedila, ki jih je mogoče vzeti a seboj. Ker se bel kruh prehitro posuši, si naloži dobrega rženega. Sladko pecivo je trdnemu planincu mnogokrat ljubše od mesa. Dobri kekci so posebno priljubljeni. Tudi razne druge močnate jedi teknejo izborno. Zelo dobro je razno suho sadje: bosenske slive, hruške, krljci, smokve, banane in datelji. Koščico od alive obdrži v ustih, ker je to dobro sredstvo proti žnji.

Sladkorja ni nikdar preveč, ker ga v silii lahko uživamo tudi samega. Dijak sem mnogokrat imel zelo sladko vodo poleg kruha v okrepčilo. Čokolado in sladkorčki so seveda tudi jako priporočeni za rezervno hrano. Nadelje naj omenim še drugih primerenih jedil, to so sir, domače mesene in druge klobase, posebno salama, gnjat, krača, mrzla pečenka, slanina, razne pastete, sardine in konserviran tun, prepelene, marmelada in kompot (posebno priporočen na težkih turah, ker je lahko prebaven in zelo redilen.) Sveže sadje je zelo dobro, pa ne zaleže mnogo; bilo bi le za krajše ture. Ne pozabi primerne množine soli in popra in tudi nekoliko saharina za rezervu.

Iz vseh naštetih živil naj si vsakdo pač izbere, kar mu najbolj ugaja.

Tudi o pijači nekaj besed. Alkoholne pijače (vino, pivo žganje) vplivajo med potjo zelo slabo. Dvakrat sem že doživel, da je v naši družbi kdo pil med potjo vino ali žganje. Nekoga smo svačili, naj ne pije vina med potjo. Poslušal ni in je izpil do 1 l vina, preden je — seveda z velikansko zamudo — prehodil dve tretjini gore. Potem je tožil, da je silno utrujen in da se komaj premika. Popolna zdržnost je najboljša. Vodi izpod snežišča primešaj po možnosti nekoliko citrone; izvrstni so šumeči bonboni, zlasti pa malinovec. Mrzel čaj ali mrzla kava utišata žejo jako dobro. Telesu koristna pa je zdržljivost tudi v vodi. Nezmerno uživanje vode povečuje žejo in silno neprijetno potenje. Različni so pripomočki, s katerimi si preganjamo žejo. Eden mojih prijateljev si je vedno pripravil trdih skorij za žvečenje. Razni kisli bomboni vplivajo enako dobro. Žejo zmanjšujejo tudi žvečenje travnih bilk, koščica od suhe slive ali pa košček gumija, kakršnega rabijo Amerikanci.

(Dalje prihodnjič.)

HARMONIKA

Dobri igralci pravijo, da so starokranjske harmonike še najboljše na vsem svetu. Jaz sem "Specialist" v teh kakor tudi pri vseh drugih, kot strokovnjak garantiram vsakovrstne poprave po najnižjih cenah. Posebno pažno dam na mehove. Dobra harmonika, da dobrega igralca. Se pripravim za naročila in popravila: — John Weiss, 192 Jefferson street, Brooklyn, N. Y. (Adv. Nov. 22—23—25.)

ISČEN.

JOSIE YARTZ, tako se je ona poprej pisala. Slišala sem, da se nahaja nekje v državi Wyoming. Čenjene rojake prosim če kdo ve za njen naslov naj mi to naznani ali pa naj se mi sama prijavi. Moj naslov je: Christina Yartz, 1006 Charles street, Carlville, Ill. (Adv.) Nov. 22—23—25.